Petri Saukko
Hankejohtaja, oikeusministeriö 3.11.2015

Lakivaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI KORKEIMMASTA HALLINTO-OIKEUDESTA ANNETUN LAIN 6 §:N MUUTTAMISESTA

Esityksen sisältö

Esityksessä ehdotetaan korkeimman hallinto-oikeuden valituslupa-asioiden kokoonpanon supistamista kolmesta jäsenestä kahteen jäseneen. Tämä ehdotetaan toteutettavaksi lisäämällä uusi momentti korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 6 §:ään. Uusi säännös suppeammasta kokoonpanosta on rajattu turvapaikkaa ja kansainvälistä suojelua koskeviin asioihin. Koska samassa yhteydessä käsitellään usein niihin liittyen myös muuta oleskelulupaa tai maasta poistamista ja maahantulokieltoa koskevia asioita, niin myös ne asiat olisi mahdollista käsitellä samassa yhteydessä kaksijäsenisessä kokoonpanossa.

Säännös ei olisi pakottava eli supistettu kokoonpano olisi käytössä, jollei ratkaistavana olevan kysymyksen laatu edellytä kolmijäsenisen kokoonpanon käyttämistä. Kaksijäsenisessä kokoonpanossa käsitelty asia olisi siirrettävä laajemman kokoonpanon ratkaistavaksi, jos jäsenet eivät olisi ratkaisusta yksimielisiä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

Esityksen pääasialliset tavoitteet

Lakimuutoksella pyritään vastaamaan turvapaikkaa koskevien muutoksenhakuasioiden kasvavaan määrään jatkossa.

Tuomioistuinten kokoonpanoja kehittämällä voidaan vaikuttaa suotuisasti niiden työtilanteeseen. Keventämällä tuomioistuinten kokoonpanoja ratkaistujen asioiden määrä henkilötyövuotta kohden kasvaa. Kun tuottavuus paranee, yksittäisen asian käsittelyaika lyhenee ja sitä kautta oikeusturva paranee.

Työn tehokkuuteen ja säästöihin liittyvät vaikutukset

Esityksellä lisättäisiin korkeimman hallinto-oikeuden toiminnan tehokkuutta näissä asioissa. Tämä vähentäisi välillisesti valtiontaloudelle aiheutuvia kustannuksia. Samalla

tuettaisiin korkeimman hallinto-oikeuden mahdollisuuksia antaa jatkossakin riittävän joutuisaa oikeusturvaa muissakin sen käsiteltäväksi tulevissa asioissa ja asiaryhmissä.

Korkeimman hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan supistettu kokoonpano soveltuisi erityisesti turvapaikka-asioiden käsittelyyn. Muutos mahdollistaisi korkeimman hallinto-oikeuden sisäisten työmenetelmien muokkaamisen näissä asioissa, jolloin toimintaa voitaisiin tehostaa entisestään kokoonpanon supistumisen lisäksi. Vuositasolla tehostumisvaikutuksen on arvioitu olevan noin 10 prosenttia korkeimman hallinto-oikeuden valituslupa-asioiden käsittelyyn.

Lakimuutos rajoittuu turvapaikkaa koskevien asioiden käsittelyyn

Lakimuutos rajoittuu ainoastaan turvapaikkaa ja kansainvälistä suojelua koskeviin asioihin. Turvapaikanhakijoiden määrän huomattavalla kasvulla on merkitystä rajaukseen. Kyseessä on oikeusministeriössä virkatyönä valmisteltu esitys. Esitys pohjautuu korkeimman hallinto-oikeuden valtioneuvostolle tekemään esitykseen kokoonpanon supistamiseksi nimenomaan näissä asioissa.

Turvapaikanhakijoiden tuomioistuinkäsittely ja erityyppiset kokoonpanot

Kaikki muutoksenhakijat saavat oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin. Turvapaikanhakijoita ei kohdella tältä osin eri tavoin kuin muita muutoksenhakijoita.

Oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuosille 2013–2025 on otettu esille tuomioistuinten kokoonpanojen merkitys toimintojen tehostamisessa. Uudistamisohjelman mukaan tuomioistuimilla tulisi olla nykyistä laajempi mahdollisuus kokoonpanon määräämisessä kuitenkin siten, että asia voidaan aina sen laadun sitä edellyttäessä siirtää laajempaan ratkaisukokoonpanoon. Kokoonpanomuutoksia selvitetään tällä hetkellä laajemminkin hallintotuomioistuimissa.

Erilaiset kokoonpanot eivät ole poikkeuksellisia. Hallintotuomioistuimissa on jo ennestään erityyppisiä kokoonpanosäännöksiä erilaisissa asiaryhmissä.

Muutoksenhakijoiden oikeusturva

Esityksellä ei vaarannettaisi oikeusturvaa turvapaikkaa ja kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa. Turvapaikanhakijoiden oikeusturvan kannalta on tärkeää saada päätös asiaansa mahdollisimman nopeasti. Lisäksi korkeimmalla hallinto-oikeudella olisi jatkossakin mahdollisuus käsitellä valituslupahakemus kahta jäsentä laajemmassa kokoonpanossa, mikäli asian laatu näin edellyttää.

Asia olisi joka tapauksessa jo aikaisemmin käsitelty Maahanmuuttovirastossa ja Helsingin hallinto-oikeudessa normaalissa menettelyssä. Mikäli Korkein hallinto-oikeus myöntäisi valitusluvan, niin asia etenisi jatkossakin normaalisti korkeimmassa hallinto-oikeudessa viiden jäsenen kokoonpanoon käsiteltäväksi.